

СЕКЦІЯ 1

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Аніщенко Г.Ю.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Уманський національний університет
м. Умань

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕНТАРИЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Інвентаризація є незамінним елементом методу бухгалтерського обліку, який забезпечує виконання контрольної функції обліку та гарантує достовірність облікових та звітних даних. Обов'язковість застосування інвентаризації визначена законодавчо Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та відповідним положенням [1, 2]. Місія інвентаризаційного процесу полягає не лише у документальному підтвердженні наявності активів і зобов'язань, а й у виявленні їх стану та дійсності оцінки. Проведення інвентаризації покладається на інвентаризаційну комісію, до складу якої входять працівники підприємства, які не завжди можуть бути фахівцями у сфері обліку і оподаткування. Тому для підвищення якості первинно зібраних даних необхідно належну увагу приділити рівню організації контролю на підприємстві загалом та інструктажам із персоналом, включеним до інвентаризаційних комісії, зокрема. Крім того, проведення таких перевірок важливе також і для бухгалтерської служби, що дозволяє відобразити якість ведення аналітичного обліку, якість персоналу підприємства, призначеного для забезпечення облікових функцій та матеріальної відповідальності. Незважаючи на загальну зрозумілість мети інвентаризації, усталеність методики її проведення та законодавче регламентування відображення її результатів в обліку, існують проблеми, пов'язані з організацією перевірок, їх здійсненням відносно окремих об'єктів обліку та оцінкою сум завданих збитків, особливо, що потребують зовнішньої експертизи. Також мало уваги приділяється ефективності самого інвентаризаційного процесу, особливо у випадках перманентних інвентаризацій для певних суб'єктів діяльності, зокрема сфери торгівлі. Сучасні наукові та практичні видання фокусуються на удосконаленні контролю за окремими ділянками обліку (основних засобів, запасів [3], розрахунків) та актуалізують застосування комп'ютерних технологій для безпосереднього процесу інвентаризації [4]. Проте мало уваги зосереджено на якості та ефективності самого

інвентаризаційного процесу через його трудомісткість, низьку інтеграцію даних бухгалтерського та складського обліку. Саме питанням якості, швидкості та раціональності інвентаризації присвячена увага даного дослідження.

Для розробки рекомендацій щодо удосконалення якості інвентаризації на підприємстві необхідно детально проаналізувати та подолати недоліки в її організації. Лише після цього, розробити кроки щодо забезпечення достовірності отриманих даних, своєчасності при одночасній мінімізації витрат з урахування особливостей обліково-звітнього процесу на підприємстві. Типові проблемами інвентаризаційного процесу можна об'єднати в блоки:

- організаційні проблеми (неякісна підготовка, формальний підхід, відсутність кваліфікації для оцінки стану чи сортності активів, недотримання строків);

- технічні проблеми (недостатнє маркування активів з метою їх точної ідентифікації, ручне заповнення Інвентаризаційних описів, невідповідність даних у бухгалтерії даним на складах та трудомісткість формування протоколів інвентаризації);

- людський фактор (невідповідність матеріально відповідальних осіб займаним посадам, можливі зловживання з їх боку чи халатність членів комісії);

- проблеми в обліку результатів (неправильне оформлення інвентаризаційних різниць, взяття до уваги їх остаточних показників з врахуванням природних витрат, умов зберігання, пояснень осіб, відповідальних за зберігання; неправильна оцінка активів, непридатних для подальшого використання, недостатня компетентність членів комісії для встановлення міри використання активів (придатності чи відповідності вимогам визнання); визначення розміру збитків).

Забезпечення якості інвентаризаційного процесу пов'язано з виконанням організаційних заходів, до яких слід віднести чітке визначення кола обов'язків матеріально відповідальних осіб, дотримання строків її проведення, обов'язковий інструктаж членів комісії, завідувачів складів, запровадження практики періодичного звіряння фактичних залишків активів та зобов'язань із даними бухгалтерського обліку у міжінвентаризаційні періоди. Це покладається на дієвість системи внутрішнього контролю підприємства. Вказані організаційні заходи підвищення ефективності інвентаризаційного процесу безпосередньо впливають на поліпшення якості та точності первинних інвентаризаційних даних – задокументованих результатів інвентаризації. Серед методологічних заходів на підприємстві важливо достатньо уваги приділити розробці внутрішніх регламентів, до яких належать норми витрат чи споживчих якостей, що можуть бути визнані як такі, що виникли через

тривале зберігання, втрати, при транспортуванні чи задля дотримання товарного вигляду вітринних товарів, а також їх оцінка. Їх застосування сприятиме обґрунтуванню величини витрат, які виникатимуть унаслідок списання виявлених нестач та уникнення нарахування зайвих компенсуючих податкових зобов'язань. Технологічні заходи з удосконалення інвентаризаційного процесу передбачають відмову від ручного підрахунку активів та перехід до автоматичного через введення до облікової практики штрихового сканування чи RFID-міток, що значно зменшує кількість помилок при ідентифікації найменування товарів чи їх гатунку. Застосування комп'ютерних технологій обліку дозволяє значно прискорити інвентаризацію, зменшити її трудомісткість, змінити техніку її проведення з відмовою від тих видів, які зупиняють роботи інвентаризованого підрозділу, до видів, які забезпечують безперервність діяльності підприємства (вибіркова, циклічна, фонові інвентаризації).

Вказані заходи сприятимуть тому, що отримані первинні інвентаризаційні дані будуть формуватися значно швидше, без впливу людських помилок, зміни інвентаризаційних строків дозволятимуть не лише виявляти, а й своєчасно попереджати недостачі, псування, крадіжки чи інші зловживання, а також вживати відповідні заходи. Найкращі результати для управлінських потреб забезпечує інвентаризація, яка відбувається у фоновому режимі, тобто реального часу, систематично (за потребою), у дистанційному форматі за принципами камеральної перевірки, відслідковуючи та виявляючи окремі позиції товарно-матеріальних цінностей з номенклатурного переліку, що дійсно потребують фактичного контролю. Такий підхід, на нашу думку, значно економить час та кошти на проведення інвентаризації, підвищує оперативність даних, звужує коло вибірки для фактичної інвентаризації. Її можна проводити без розпоряджень керівника, але в той же час, вона дає можливість обґрунтувати проведення вибірових інвентаризацій саме на тих ділянках обліку де це дійсно потрібно, не відволікаючи від виконання службових обов'язків працівників-членів інвентаризаційної комісії.

Отже, формування інвентаризаційних даних на підприємстві має бути раціоналізованим завдяки впровадження запропонованих організаційних, методологічних та технологічних заходів. Усі вони сукупно сприятимуть підвищенню ефективності контрольних процесів, не порушуючи головного правила інвентаризації – гарантування відповідності й реальності фактичних та облікових даних. Ефективною є та інвентаризація, яка є контрольною процедурою, що гарантує звірку фактичних залишків з даними обліку, дійсно сприяє попередженню відхилень між фактичною наявністю та записами в облікових регістрах. Ознаками ефективності інвентаризаційного процесу є скорочення витрат на підприємстві для проведення звірки через дистанційне виявлення розбіжностей та генерацію

списків номенклатурних номерів для фактичної перевірки, наступне їх документальне підтвердження, ретельний аналіз відхилень, причин їх появи, суттєве прискорення перевірки завдяки застосуванню комп'ютеризованої системи, а також спрощення звірки й контролю залишків активів та зобов'язань.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 28.04.2026).

2. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 15.04.2026).

3. Круковська О.В. Удосконалення обліку, інвентаризації та контролю наявності та руху виробничих запасів на підприємствах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 7. С. 58-61. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/7_2018/13.pdf (дата звернення 08.05.2026).

4. Фрундіна Л.І., Артюх О.В. Вдосконалення процесу інвентаризації шляхом застосування комп'ютерних технологій. *ΛΟΓΟΣ. ONLINE*. 2020. № 16. DOI 10.11232/2663-4139.16.64 (дата звернення 05.05.2026).

Баканова Д.В.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Дубініна М.В.,**
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ОБЛІКОВОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Сучасні умови функціонування аграрних підприємств характеризуються підвищеною невизначеністю, що зумовлює зростання ролі інформаційного забезпечення управління. У таких умовах облікова політика набуває значення не лише як регламентуючий документ, а як інструмент формування якісної облікової інформації. Вона визначає принципи, методи та процедури ведення обліку, що впливають на достовірність фінансової звітності та ефективність управлінських рішень [1]. Облікова політика формує інформаційну модель підприємства, через